

**Podsumowanie Strategicznej
Oceny Oddziaływania na
Środowisko wraz z
uzasadnieniem do projektu**

**„Strategia Rozwoju
Górnośląsko-Zagłębiowskiej
Metropolii na lata 2022-2027,
z perspektywą do 2035 r.”**

(Strategia Rozwoju GZM)

**Górnośląsko
-Zagłębiowska
Metropolia**

Spis treści

1. Podstawa prawna	2
2. Cel opracowania i uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu.....	3
3. Ustalenia zawarte w Prognozie Oddziaływania na Środowisko	4
4. Opinie organów, o których mowa w art. 57 i 58 ustawy OOS	4
5. Zgłoszone uwagi i wnioski	5
6. Wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko	7
7. Propozycje metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu	7

1. Podstawa prawna

Przedmiotem prognozy oddziaływania na środowisko (w dalszej części dokumentu nazywanej „Prognozą”) jest Strategia Rozwoju Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii na lata 2022-2027, z perspektywą do roku 2035 (w dalszej części dokumentu nazywany „Strategią”). Strategia stanowi narzędzie wspierające proces zarządzania obszarem metropolitalnym, jak i podstawę działań zarówno dla Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii (GZM), jak i jej 41 gmin członkowskich.

Obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (SOOŚ) do projektu Strategii Rozwoju GZM wynika z art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (zwanej dalej Ustawą OOŚ; Dz.U. 2022, poz. 1029 z późn. zm.)

Prognoza do projektu Strategii sporządzona została zgodnie z art.51 ust. 2 i art. 52 ust. 1 i 2 Ustawy OOŚ. Zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w Prognozie, zgodnie z art. 53 Ustawy, został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska (RDOŚ) w Katowicach (pismo nr WOOS.411.112.2022.AOK) i Śląskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym (pismo nr NS-NZ.9022.22.12.2022).

Zgodnie z art. 55 ust. 3 ustawy OOŚ do przyjętej Strategii załącza się pisemne podsumowanie zawierające uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych, a także informację, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione:

- ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko;
- opinie właściwych organów, o których mowa w art. 57 i 58 ustawy OOŚ;
- zgłoszone uwagi i wnioski;
- wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli zostało przeprowadzone;
- propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu

Ponadto w związku z tym, że procedura strategicznej oceny oddziaływania na środowisko odbywa się z udziałem społeczeństwa (art. 54 ust. 2 ustawy OOŚ), organ opracowujący projekt dokumentu zgodnie z art. 42 pkt. 2 ustawy OOŚ dołącza do przyjętego dokumentu uzasadnienie zawierające informacje o udziale społeczeństwa w postępowaniu oraz o tym, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa.

2. Cel opracowania i uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu

Celem Prognozy jest ocena środowiskowych skutków realizacji projektowanego dokumentu oraz zapewnienie właściwego uwzględnienia aspektów środowiskowych w dokumencie Strategii. Prognoza, w szczególności analizuje i określa:

- zgodność projektu Strategii z celami ochrony środowiska określonymi w dokumentach nadrzędnych szczebla unijnego, krajowego i regionalnego;
- w jakim stopniu zapisy projektu Strategii uwzględniają i zapewniają prawidłowe funkcjonowanie środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym zachowanie bioróżnorodności, i nie naruszają zasady zrównoważonego rozwoju;
- w jakim stopniu warunki realizacji projektu Strategii mogą oddziaływać na środowisko;
- czy proponowane w dokumencie rozwiązania w dostateczny sposób chronią przed powstawaniem konfliktów i zagrożeń lub pozwalają na ich łagodzenie;
- przedstawia rekomendacje rozwiązań mających na celu zapobieganie i ograniczanie niekorzystnych oddziaływań na środowisko

Podlegająca ocenie Strategia formułuje politykę rozwoju Metropolii, zgodną ze strategiami i programami rządowymi, wojewódzkimi i unijnymi. Strategia określa cele i kierunki działań strategicznych GZM. Ogólny charakter Strategii, który z założenia nie określa konkretnych przedsięwzięć i inwestycji oraz lokalizacji działań, nie pozwala na przeprowadzenie oceny, która wskazywałaby szczegółowy zakres, zasięg i charakter oddziaływań na środowisko.

Informacje zawarte w prognozie, zgodnie z artykułem 52 ust. 1 Ustawy OOS, zostały opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy, a zakres analiz przeprowadzony w ramach Prognozy został dostosowany do zawartości stopnia szczegółowości Strategii.

Wnioski z przeprowadzonej oceny oddziaływania na środowisko stanowią podstawę do określenia rozwiązań minimalizujących niekorzystne oddziaływanie. Zaproponowane w Strategii cele i kierunki działań mają charakter ogólny i nie przesądzają o lokalizacji konkretnych przedsięwzięć. Możliwość taka pojawia się dopiero na etapie oceny oddziaływania na środowisko danego przedsięwzięcia. Stąd, z uwagi na ogólny zakres Strategii, zaproponowany w SOOS zestaw mechanizmów minimalizujących niekorzystne oddziaływania należy traktować jako podstawę do rozważania szczegółowych rozwiązań łagodzących negatywny wpływ, na późniejszym etapie planowania przedsięwzięć.

Przedmiotowa Prognoza nie zawiera analizy możliwych rozwiązań alternatywnych. Wynika to z faktu, iż wariantowanie priorytetów, celów i kierunków działań zapisanych w Strategii nie jest celowe, gdyż te są efektem obiektywnej oceny aktualnego stanu GZM, mocnych i słabych stron tego obszaru, jego uwarunkowań społecznych gospodarczych i środowiskowych. Przeprowadzenie analizy wariantowej jest zasadne na etapie ustalenia i wyboru konkretnych działań i przedsięwzięć służących osiągnięciu celów określonych w Strategii.

3. Ustalenia zawarte w Prognozie Oddziaływania na Środowisko

W Prognozie oddziaływania na środowisko skoncentrowano się głównie na ocenie potencjalności wystąpienia źródeł zagrożeń dla ochrony i jakości poszczególnych komponentów środowiska oraz na ocenie sposobu uwzględnienia kwestii środowiskowych w Strategii.

Zakres i stopień szczegółowości Prognozy został dostosowany do zawartości i stopnia szczegółowości Strategii i uzgodniony z instytucjami wskazanymi w przepisach, tj. z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Katowicach i Śląskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym.

W Prognozie, na podstawie istniejących materiałów, opisany został stan środowiska na terenie Metropolii, zmiany jakie w nim zachodziły w ostatnich latach oraz zagrożenia dla jakości i zasobów środowiska, które powinny być uwzględnione w dokumencie Strategii. Zagrożenia środowiska zostały przedstawione dla wszystkich komponentów środowiska. W dalszej części Prognozy poddano ocenie, w jaki sposób uwzględniono zidentyfikowane zagrożenia środowiska w ramach projektowanych celów i kierunków działań strategicznych. W prognozie przeprowadzono także analizę ujęcia europejskich i krajowych celów środowiskowych w polityce rozwoju GZM.

W części Prognozy oceniającej potencjalny wpływ realizacji polityki rozwoju województwa odniesiono się do poszczególnych komponentów środowiska, tj.: fauny, flory, różnorodności biologicznej, krajobrazu, powierzchni ziemi, wód powierzchniowych i podziemnych, powietrza i klimatu, ludzi, dziedzictwa kulturowego, z uwzględnieniem oddziaływań między poszczególnymi elementami środowiska. Opracowane kryteria oceny uwzględniają zidentyfikowane wcześniej problemy ochrony środowiska i jego negatywne zmiany, i mają na względzie wykazanie czy działania wskazane w Strategii dążą do ich łagodzenia i eliminowania. Identyfikacji potencjalnych oddziaływań na środowisko, wynikających z realizacji Strategii Rozwoju GZM dokonano ze względu na: charakter potencjalnych oddziaływań, istotność oddziaływania na środowisko, czas trwania oddziaływania, źródło i sposób oddziaływania.

W wyniku przeprowadzonej analizy potencjalnych oddziaływań na środowisko będących skutkiem realizacji celów i kierunków zapisanych w Strategii Rozwoju GZM można sformułować następujące generalne wnioski:

- Potencjalne oddziaływania na stan zasobów środowiska przyrodniczego, obszary chronione, jakość przestrzeni, jakość powietrza, warunki życia ludzi i krajobraz mają zróżnicowany charakter – od zdecydowanie pozytywnych, poprzez oddziaływania o charakterze mieszanym (częściowo pozytywnym i częściowo negatywnym), oddziaływania mało istotne i nieistotne, aż po oddziaływania potencjalnie negatywne. Należy podkreślić, że skutki tych oddziaływań mogą mieć bardzo różny charakter, w zależności od komponentu środowiska oraz lokalizacji i skali przedsięwzięcia, które na tym etapie nie są możliwe do określenia i oszacowania.
- W Strategii Rozwoju GZM przeważają cele i kierunki działań o charakterze jednoznacznie pozytywnie wpływającym na poszczególne elementy środowiska oraz jakość i stan życia mieszkańców regionu (m.in. cele: A.3. Integrowanie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi i komunalnymi osadami ściekowymi z ukierunkowaniem na gospodarkę obiegu zamkniętego, A.4. Upowszechnianie wiedzy nt. zmian klimatu i zrównoważonego rozwoju, B.1. Rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej i upowszechnienie publicznego transportu zbiorowego jako pierwszego wyboru w codziennych podróżach, D.1.

Kreowanie warunków dla rozwoju gospodarczego i innowacji, D.3. Wzmacnianie konkurencyjności ośrodków akademickich i szkół w GZM, E.2. Rozwój wewnętrznej i zewnętrznej współpracy GZM).

- Przewiduje się również możliwość wystąpienia oddziaływań niekorzystnych, które są przede wszystkim związane z celami i kierunkami odnoszącymi się do rozwoju gospodarczego i rozwoju infrastruktury (np. cele: B.2. Tworzenie warunków infrastrukturalnych i organizacyjnych dla rozwoju transportu zbiorowego i drogowego; B.3. Rozwój transportu szynowego, C.3. Poprawa warunków dla rozwoju społeczności otwartych, aktywnych i kreatywnych, D.1. Kreowanie warunków dla rozwoju gospodarczego i innowacji).
- Należy podkreślić, że w zasadzie każde działanie mające na celu budowę, rozbudowę czy rozwój inwestycji o charakterze przemysłowym, infrastrukturalnym czy turystycznym będzie pociągało za sobą negatywne oddziaływania dla środowiska. Jednak w każdym przypadku tego typu oddziaływania można i należy łagodzić poprzez odpowiednie działania poprzedzające (właściwa lokalizacja) oraz minimalizujące (wybór odpowiednich technologii i kompensacje przyrodnicze). W każdym z wymienionych przypadków działania potencjalnie negatywne dla określonych komponentów środowiska (np. dla walorów przyrodniczych, lasów, gleb czy krajobrazu) będą równoważone poprzez pozytywny wpływ np. na stan powietrza, hałas i przede wszystkim na warunki i jakość życia ludzi.

Należy podkreślić, że część spośród planowanych w projekcie Strategii Rozwoju GZM celów uwzględni rozwiązania zmierzające bezpośrednio do zapobiegania i ograniczania negatywnych oddziaływań na środowisko, w szczególności:

- A.2. Transformacja energetyczna i poprawa jakości powietrza;
- A.3. Integrowanie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi i komunalnymi osadami ściekowymi, z ukierunkowaniem na gospodarkę obiegu zamkniętego;
- A.4. Upowszechnianie wiedzy nt. zmian klimatu i zrównoważonego rozwoju;

Należy jednak pamiętać, iż Strategia Rozwoju Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii na lata 2022-2027 z perspektywą do 2035 r. jest dokumentem ogólnym. Wskazane w Strategii cele i kierunki działań mają w dużej części charakter miękkiej – identyfikują obszary wymagające koordynacji w ramach gmin GZM i priorytety współpracy i wsparcia. Wyniki analizy priorytetów rozwojowych, celów głównych, celów szczegółowych i kierunków działań, nie dają podstaw do stwierdzenia, że wdrożenie ustaleń dokumentu będzie wiązało się z wystąpieniem znaczących negatywnych oddziaływań na siedliska przyrodnicze oraz populacje gatunków roślin i zwierząt. Negatywne oddziaływania mogą być ewentualnie zidentyfikowane, ale dopiero na etapie projektowania realizacji konkretnych przedsięwzięć i działań.

4. Opinie organów, o których mowa w art. 57 i 58 ustawy OOS

Zgodnie z art. 54 ust. 1 ustawy OOS projekt Strategii Rozwoju GZM wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko został przekazany do opiniowania przez organy, o których mowa w art. 57 i 58 ustawy OOS: Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach (pismo znak: WOOŚ.410.432.2022.AOK z dnia 4 października 2022 r.) oraz Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Katowicach (pismo znak: NS -N2.9022.23.24.2022 z dnia 26 września 2022 r.) wydały opinie pozytywne.

5. Zgłoszone uwagi i wnioski

Przekazanie dokumentów Strategii Rozwoju GZM wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko do ww. organów skutkowało zgłoszeniem przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach ośmiu uwag dotyczących zweryfikowania istniejących pomników przyrody, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, uzupełnienia zapisów dotyczących planu zadań ochronnych oraz skorygowanie dwóch zapisów.

Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Katowicach wydając pozytywną opinię do dokumentów Strategii Rozwoju GZM wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko (pismo znak: NS -N2.9022.23.24.2022 z dnia 26 września 2022 r.) nie zgłosił żadnych uwag.

Zgodnie z art. 54 ust. 2 ustawy OOŚ w ramach procedury oceny oddziaływania na środowisko został zapewniony udział społeczeństwa. Informację o rozpoczęciu procesu konsultacji oraz wyłożeniu dokumentów do publicznego wglądu podano do wiadomości poprzez obwieszczenie na Biuletynie Informacji Publicznej oraz w prasie lokalnej. Konsultacje dokumentów trwały od 20 października do 24 listopada 2022 roku.

Osoby zainteresowane wzięciem udziału w konsultacjach mogły skorzystać z trzech podstawowych możliwości kontaktu:

- wypełnienie formularza zgłoszenia uwag (w wersji papierowej, elektronicznej do pobrania oraz online),
- odwiedzenie punktów konsultacyjnych zorganizowanych w poszczególnych podregionach GZM oraz w siedzibie GZM,
- udział w otwartych spotkaniach konsultacyjnych (bezpośrednich oraz online).

Uzupełniającą formą konsultacji były spotkania z przedstawicielami gmin z podregionów GZM:

- podregionu bytomskiego,
- podregionu tyskiego,
- podregionu gliwickiego,
- podregionu katowickiego,
- podregionu sosnowieckiego,

a także warsztaty tematyczne online, do udziału w których zaproszono:

- przedstawicieli podmiotów reprezentujących seniorów oraz podmiotów zajmujących się kwestiami osób z niepełnosprawnościami, pomocą i włączaniem społecznym,
- przedstawicieli organizacji społecznych i pozarządowych oraz przedstawicieli lokalnych społeczności z obszaru GZM,
- przedstawicieli instytucji otoczenia biznesu, organizacji zrzeszających pracodawców i przedsiębiorców,
- przedstawicieli uczelni wyższych, jednostek naukowo-badawczych oraz instytucji związanych z kulturą i turystyką,
- przedstawicieli powiatów GZM, gmin sąsiadujących z gminami GZM oraz związków gmin z obszaru GZM,
- przedstawicieli podmiotów reprezentujących dzieci i młodzież.

Poprzez formularz konsultacyjny zostało złożonych 108 uwag (unikatowych), z czego 60 uwag zostało uwzględnionych (rozpatrzonych pozytywnie), 5 częściowo uwzględnionych, 43 nieuwzględnionych (rozpatrzonych negatywnie lub niezasadnych ze względu na zmiany w dokumencie bądź niezrozumiały charakter uwagi).

W trakcie spotkań z przedstawicielami podregionów zgłoszono 94 uwagi, z czego 44 uwagi zostały uwzględnione (rozpatrzone pozytywnie), 4 częściowo uwzględnione, 46 nieuwzględnionych (rozpatrzonych negatywnie lub niezasadnych ze względu na zmiany w dokumencie bądź niezrozumiały charakter uwagi).

W trakcie spotkań z mieszkańcami oraz podczas warsztatów tematycznych online zgłoszono 23 unikalne uwagi, z czego 5 uwag zostało uwzględnionych (rozpatrzonych pozytywnie), 4 częściowo uwzględnione, 14 nieuwzględnionych (rozpatrzonych negatywnie lub niezasadnych ze względu na zmiany w dokumencie bądź niezrozumiały charakter uwagi).

Zgłoszone uwagi nie dotyczyły bezpośrednio prognozy oddziaływania na środowisko, natomiast dokonano korekty wynikającej ze zmian wprowadzonych do dokumentu Strategii Rozwoju GZM.

W związku ze zmianami wynikającymi z procesu konsultacji oraz wdrożenia zmian wg zgłoszonych uwag Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach przedłożono zaktualizowane dokumenty do ponownego opiniowania przez organy, o których mowa w art. 57 i 58 ustawy OOS. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach (pismo znak: WOOS.410.432.2022 z dnia 6 grudnia 2022 r.) oraz Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Katowicach (pismo znak: NS -N2.9022.23.24.2022 z dnia 5 grudnia 2022 r.) podtrzymały opinie pozytywne.

6. Wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko

Strategia Rozwoju Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2035 stanowi narzędzie wspierające proces zarządzania obszarem metropolitalnym, jak i podstawę działań zarówno dla Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii, jak i jej 41 gmin członkowskich.

W związku z tym, uwzględniając wyniki analizy oddziaływań skutków wdrożenia ustaleń przedmiotowego dokumentu, można było stwierdzić, że ich zasięg ograniczony jest do obszaru GZM i nie było żadnych przesłanek do uznania, że istnieje możliwość wystąpienia oddziaływań transgranicznych, strategicznych i programowych rangi międzynarodowej (w tym wspólnotowych) i krajowej. W związku z tym nie było potrzeby przeprowadzania transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.

7. Propozycje metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu

Wdrażanie kierunków działań określonych w Strategii będzie podlegało monitorowaniu i okresowej ocenie. System monitoringu i ewaluacji ma stanowić narzędzie zarządzania, umożliwiające efektywne planowanie, alokację środków, okresową ocenę i dostosowanie podejmowanych działań zgodnie ze zmieniającymi się warunkami społeczno-gospodarczymi i zdiagnozowanymi potrzebami. Proces monitoringu będzie przebiegał w oparciu o zaproponowany system wskaźników o charakterze ilościowym, odnoszący się do każdego celu szczegółowego.

Wyniki monitoringu będą analizowane regularnie (corocznie) i będą one stanowić narzędzie wspomagające podejmowanie decyzji przez Zarząd GZM w sprawach związanych z realizacją

Strategii i pozwolą na dostosowanie podejmowanych działań do zdiagnozowanych potrzeb oraz zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych.

W projekcie dokumentu, do monitorowania postępów realizacji działań związanych z ochroną środowiska przyjęto wskaźniki oparte o dane ze statystyki publicznej. Wyniki analiz tendencji i dynamiki zmian badanych wskaźników umożliwić powinny identyfikację i wdrażanie działań zapobiegawczych, w przypadku pojawienia się trudnych do przewidzenia na obecnym etapie negatywnych zmian w środowisku.